

הלכות נדרים

יש בכללן שלוש מצוות שתי מצוות עשה, ואחת מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שישמר מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר; (ב) שלא יחל דברו; (ג) שיופר הנדר או השבועה, וזה הוא דין הפר נדרים המפרש בתורה שבכתב. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות נדרים פרק א

א. הנדר נחלק לשתי מחלקות. החלק הראשון הוא שיאסור אדם על עצמו דברים המתירים לו, כגון שיאמר פרות מדינה פלונית אסורין עלי שלוש יום, או לעולם, או מין פלוני מפרות העולם, או פרות אלו אסורין עלי: בכל לשון שיאסור, הרי זה נאסר בהן, ואף על פי שאין שם שבועה כלל, ולא הזכרת שם ולא פנוי. ועל זה נאמר בתורה "לאסור אסור על-נפשו" (במדבר ל, ג), שיאסור על עצמו דברים המתירים. וכן אם אמר הרי הן עלי אסור, הרי אלו אסורין. וחלק זה, הוא שאני קורא אותו נדרי אסור.

ב. והחלק השני הוא שיחייב עצמו בקרבן שאינו חייב בו, כגון שיאמר הרי עלי להביא עולה, או הרי עלי להביא שלמים, או מנחה; או הרי בהמה זו עולה, או שלמים. והאומר עלי, הוא הנקרא נדר; והאומר הרי זו, הוא הנקרא נדבה. והנדבה והנדר ממין אחד הן; אלא שהנדרים, חייב באחריותן, ונדבות, אינו חייב באחריותן. ועל זה נאמר בתורה "ונדריך אשר תדר, ונדבתיך . . ." (ראה דברים יב, יז). וחלק זה, הוא שאני קורא אותו נדרי הקדש.

ג. ודיני החלק הראשון, וענינו הם שאנו מבארים בהלכות אלו; אבל דיני נדרי הקדש ומשפטיהם כלם יתבארו במקומם, בהלכות מעשה הקרבנות.

ד. מצוות עשה שלתורה שיקים אדם שבועתו או נדרו בין שהיה מנדרי אסור, בין שהיה מנדרי הקדש: שנאמר "מוצא שפתיך, תשמר ועשית . . ." (דברים כג, כד), ונאמר "ככל-היצא מפיו, יעשה" (במדבר ל, ג).

ה. האוסר על עצמו מין ממני מאכל, כגון שאמר תאנים אסורין עליו, או תאנים שלמדינה פלונית אסורין עליו, או תאנים אלו אסורין עליו, וכיוצא באלו, ואכל מהן כל שהוא לוקה מן התורה, שנאמר "לא יחל, דברו" (במדבר ל, ג): שאין לנדרים שעור שכל הנודר מדבר, הרי זה כמפרש כל שהוא.

ו. אמר אכילה מפרות מדינה פלונית אסורין עלי, או אכילה מפרות אלו אינו לוקה עד שיאכל כזית. אסור על עצמו אכילה מן התאנים, ואכילה מן הענבים בין בנדר אחד, בין בשני נדרים הרי אלו מצטרפין לכזית. וכן כל פיוצא בזה.

ז. האומר פרות אלו עלי קרבן, או שאמר הרי הן בקרבן, או שאמר לחברו כל מה שאכל עמך עלי קרבן, או בקרבן, או הרי הן עלי קרבן הרי אלו אסורין עליו: מפני שאפשר שידר אדם קרבן; ויעשה בהמה שהיתה חל קרבן, ותאסור.

ח. אבל האומר פרות אלו עלי, או מין פלוני עלי, או מה שאכל עם פלוני עלי כבשר חזיר, או כעבודה זרה, או כגבלות וטרפות, וכיוצא באלו הרי אלו מתרין, ואין כאן נדר: שאי אפשר שיעשה דבר שאינו בשר חזיר כבשר חזיר.

ז. זה הכלל: כל המשים דברים המתרים כדברים האסורים אם אותו דבר האסור יכול לעשותו בנדר, הרי אלו אסורים; ואם אינו יכול לעשותו בנדר, הרי אלו מתרין.

י. החטאת והאשם אף על פי שאינן באין בנדר ונדבה, כמו שיתבאר במקומו אפשר לנודר להביא אותם מחמת נדרו: שהנודר בנזיר, מביא חטאת; ואם נטמא, מביא אשם כמו שיתבאר. לפיכך האומר פרות אלו עלי כחטאת, או כאשם, או שאמר הרי הן חטאת, או הרי הן אשם הרי אלו אסורין.

יא. ואין צריך לומר באומר הרי הן עולה או שלמים או מנחה או תודה, שהן אסורין שכל אלו באין בנדר ונדבה. אבל האומר פרות אלו עלי כחלת אהרון, או כתרומתו הרי אלו מתרין, שאין שם דרך להביא אלו בנדר ונדבה.

יב. האומר הרי הפרות האלו עלי כנוטר, כפגול, כבשר טמא שלקדשים הרי אלו אסורין, שהרי עשאן כבשר קרבן מכל מקום.

יג. האומר הרי הן עלי כמעשר בהמה הרי אלו אסורין, הואיל וקדשתן בידי אדם. הרי הן עלי כבכור, הרי אלו מתרין שאין קדשתן בידי אדם, ואינו יכול להתפסו בנדר: שנאמר בו "לא-יקדיש איש, אתו" (ויקרא כז, כו).

יד. אמר הרי הן עלי כחרמי שמים הרי הן אסורין, שחרמי שמים לבדק הבית. הרי הן עלי כתרומת הלשכה, כתמידים, כדירים, כעצים, כאשים, כמזבח, או כאחד מממשמשי המזבח, כגזן שאמר הרי הן עלי כיעים, או כמזרקות, או כמזלגות, וכיוצא בהן, וכן האומר הרי הן עלי כהיכל, כירושלים הרי אלו אסורין, ואף על פי שלא הזכיר שם קרבן: שכל דברים אלו, ענינם כאומר הרי הן עלי קרבן.

טו. היה לפניו בשר קדש, אפלו היה בשר שלמים אחר זריקת דמים שהוא מתר לזרים, ואמר הרי הן עלי כבשר זה הרי אלו אסורין: שלא התפס אלא בעיקרו, שהיה אסור. אבל אם היה בשר בכור אם לפני זריקת דמים, הרי זה אסור; ואם לאחר זריקת דמים, הרי זה מתר.

טז. יש מקומות שאנשיהם עלגים, ומפסידין את הלשון, ומכניין על דבר, בדבר אחר הולכין שם אחר הפנוי. פיצד כל כנויי קרבן, בקרבן: האומר הרי הן עלי קנם, קנח, קנז הרי אלו כנויין לקרבן. חרק, חרף, חרף הרי אלו כנויין לחרם. וכן כל כיוצא בזה הולכין אחר לשון כלל העם, באותו מקום ובאותו זמן. וכשם שאוסר עצמו בכנויין כך אם הקדיש בכנויין, הרי זה הקדש; וכנויי הכנויין מתרין, בין בנדרי אסר בין בנדרי הקדש.

יז. האומר לחברו כל מה שאכל עמך, לא יהא חלין, או לא יהא פשר, או לא יהא דכי, או לא יהא טהור הרי זה כמי שאמר

לו כל מה שאכל עמך יהיה קרבן, שהוא אסור; וכן אם אמר לו כל מה שאכל עמך טמא, או נותר, או פגול הרי זה אסור.

יח. האומר לחברו, לא חלין לא אכל לך הרי זה כמי שאמר לו מה שאכל לך לא יהיה חלין, אלא קרבן; וכן אם אמר הקרבן שאכל לך, קרבן שאכל לך, בקרבן שאכל לך הרי זה אסור.

יט. אבל האומר הקרבן לא אכל לך, או בקרבן לא אכל לך, או לקרבן לא אכל לך, או קרבן לא אכל לך, או לא קרבן לא אכל לך כל אלו מתריין: שאין משמע דברים אלו אלא שנשבע בקרבן שלא יאכל לזה, והנשבע בקרבן אינו כלום; או שנדר שלא יאכל לו קרבן.

כ. חלין שאכל לך, החלין שאכל לך, פחלין שאכל לך, חלין שלא אכל לך, החלין שלא אכל לך, פחלין שלא אכל לך הרי זה מתר. אבל האומר לא טמא שאכל לך, לא נותר שאכל לך, לא פגול שאכל לך הרי זה אסור: שמשמעו שדבר שאכל לך הוא שיהיה פגול או טמא, לפיכך לא אכל לך.

כא. פהיכל שאכל לך, היכל שאכל לך, לא היכל שאכל לך אסור; היכל שלא אכל לך, פהיכל שלא אכל לך, לא היכל שלא אכל לך מתר, שזה כמי שנשבע פהיכל שלא יאכל. וכן כל פיוצא בזה.

כב. האומר לחברו, מדר אני ממך משמע דבר זה, שלא ידבר עמו; מפרש אני ממך משמע דבר זה, שלא ישא ויתן עמו. מרחק אני ממך משמעו, שלא ישב עמו בארבע אמות; וכן אם אמר לו מנדה אני לך, או משמתנא אני ממך.

כג. אבל אם אמר לו, מדר אני ממך שלא אכל לך, או מפרש אני ממך שלא אכל לך, או מרחק אני ממך שלא אכל לך הרי זה אסור לאכל לו; ואם אכל בזית מכל נכסיו, לוקה משום "לא יחל, דברו" (במדבר ל, ג). אמר לו, מנדה אני לך שלא אכל לך אינו אוכל לו; ואם אכל, אינו לוקה. אמר לו נדינא ממך, הרי זה אסור להנות לו.

כד. האומר לחברו, הרי עלי כנדרי רשעים אם אכל לך, שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה, ואכל חייב בכלן. וכן האומר הרי עלי כנדבות פשרים, שמנדבותם נזיר וקרבן הרי זה חייב. אמר הרי עלי כנדרי רשעים, או כנדבות פשרים, שאכל לך, או אם אכל לך הרי זה אסור, אף על פי שלא פרש. אמר כנדרי פשרים לא נתחייב כלום, שאין הפשרים נודרים בדרך אסור וכעס.

כה. אמר כנדרי רשעים הריני, והיה נזיר עובר לפניו חייב בנזירות; כנדרי רשעים עלי, חייב קרבן; כנדרי רשעים שלא אכל ממנו, חייב בשבועה כנודר.

כו. הנודר בתורה, כגון שאמר פרות אלו עלי כזו לא אמר כלום; ואינו צריך שאלה לחכם, אלא אם כן היה עם הארץ כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים. נדר במה שכתוב בה הרי זה אסור, שהרי כתוב בה אסר ונדר. נטלה בידו, ונדר בה הרי זה כמי שנדר במה שכתוב בה. האומר לחברו, נשפים ונשנה פרק עליו להשכים ולשנות: שזה כמו נדר הוא, ואף על פי שלא הוציאו בלשון נדר.

כו. האומר לאשתו הרי את עלי פאמי, או כאחותי, או כערלה,
או ככלאי הכרם הרי זה באומר על הפרות, הרי אלו כבשר
חזיר: כשם שהוא מתר לאכלן כמו שבארנו, כך מתר באשתו.
אבל אם אמר לה, הריני מדר ממך הנאה, או הנאת תשמישך
אסורה עלי הרי זו אסורה עליו, כמו שיתבאר.